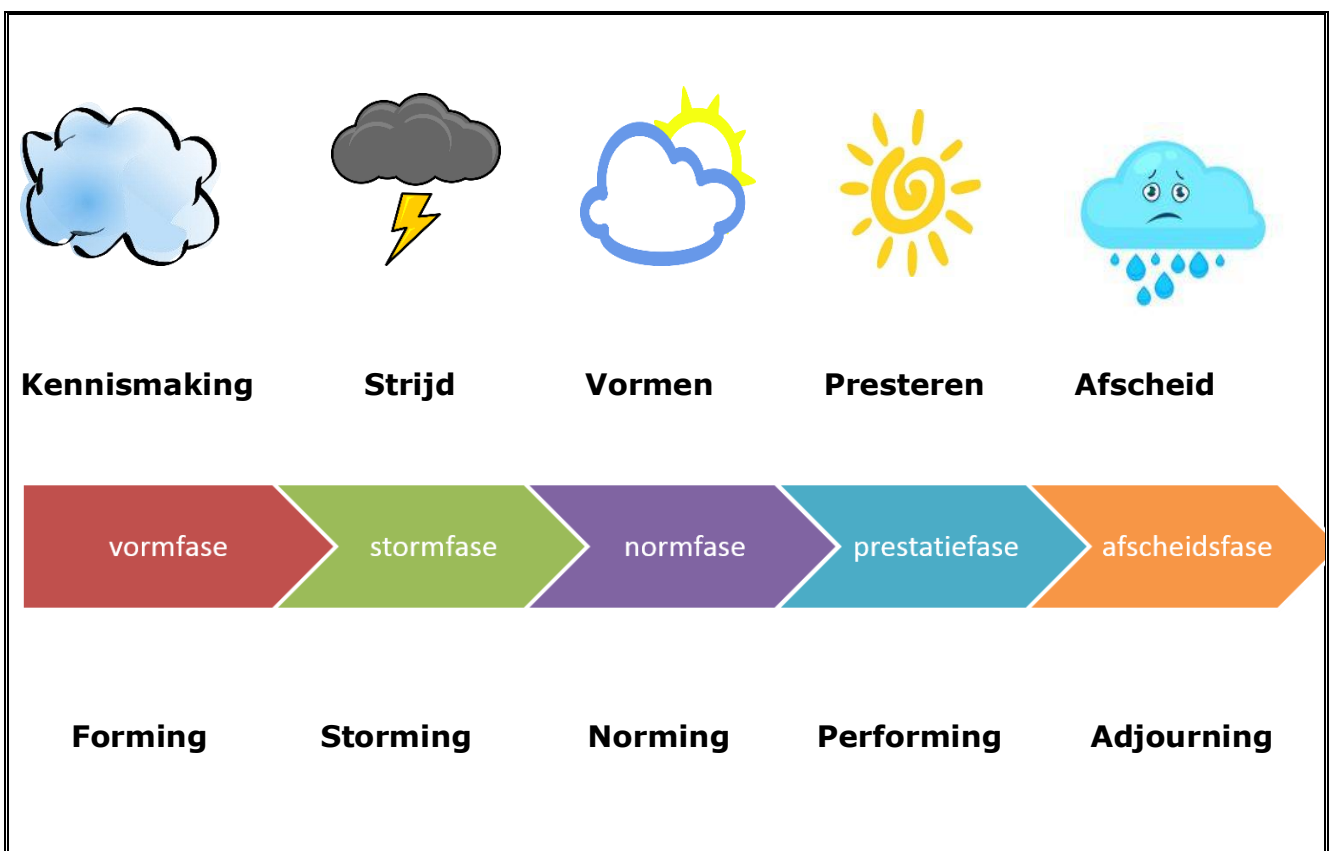

Groepsvorming in de praktijk

Themabundel - leerkrachten

ONDERWIJSPRAKTIJK
De Leerlink
REMEDIAL TEACHING |
ONDERWIJSBEGELEIDING & COACHING

Themabundel: Groepsvorming in de praktijk

Ontstaan van 'groepsvorming in de praktijk'.

Er zijn vele boeken en artikelen te vinden over groepsvorming. Welke fasen er zijn en hoe je hiermee om moet gaan. Maar wat betekent dat nou in de praktijk als leerkracht. Hoe pas je al deze theorieën toe in de dagelijkse praktijk. "Groepsvorming in de praktijk" biedt een praktische handleiding en een map met activiteitencarten die toepasbaar zijn in elk weekrooster op elke school. Wat heb je nodig? De beknopte handleiding, de map en 20-30 minuten per week op je rooster.

Om hier een idee van te krijgen is deze gratis themabundel ontstaan. Hierdoor krijg je een beeld van de mappen en de handleiding. Deze kun je direct inzetten. Ben je enthousiast geworden dan kun je de uitgebreide handleiding en de mappen bestellen op: <https://www.deleerlink.nl/leerlink-webshop/#cc-m-product-11890892798>

Tijdens de eerste weken van ieder schooljaar is er op school veel aandacht voor groepsvorming en daarbij is aandacht voor de nieuwe rollen die de leerlingen hebben. We staan stil bij wie iedereen is, welke kwaliteiten we hebben en hoe we deze optimaal kunnen benutten. We steken veel energie in de groepsvorming zodat je er de rest van het jaar plezier van hebt. Dit is heel goed, maar wat doen we de rest van het jaar aan het onderhoud van de groep. Het is goed om daar eens beter naar te kijken en misschien bewuster in de jaarplanner dingen in te plannen. Om dit niet te laten versloffen en pas op te pakken als er problemen in de groep zijn, zijn de mappen van "Groepsvorming in de praktijk" gemaakt.

Een praktische map voor elke bouw die het hele schooljaar inzetbaar is.

Ook als je even 10 minuten over hebt, als er een nieuwe leerling komt of weggaat. Je pakt gewoon een kaart uit het betreffende deel. Praktisch en simpel.

Groepsvorming bestaat uit de volgende fasen en van elke fasen zijn activiteitencarten.

1. **Forming:** kennismaken en oriëntatie
2. **Storming:** conflictfase, ontstaan van machtsverhoudingen.
3. **Norming:** vorming van groepsregels/ regels: wat mag en wat moet?
4. **Performing:** productiviteit, groepswerk, samenwerking, rust
5. **Adjourning:** afscheid, losmaken, afbouwen.

Er is een map voor de groep 1-2, groep 3 t/m 5 en groep 6 t/m 8

Elke map heeft onderstaande 4 onderdelen en de handleiding met tabbladen ertussen.

Deel 1: Startfase: Kennismaking (Forming + Norming) In te zetten in de startfase van het schooljaar en wanneer de groepsdynamiek verandert. Zoals bij vervanging of een nieuwe leerling.
Deel 2: Onderhoud: Groepsvorming (Norming + Performing) In te zetten gedurende het hele schooljaar.
Deel 3: Slotfase: Afscheid (Adjourning) In te zetten aan het einde van het schooljaar of als er iemand afscheid neemt.
Deel 4: Probleemfase (Storming) Storming is nodig in verschillende fasen maar soms blijft de groep erin hangen. In te zetten wanneer je niet uit deze stormingsfase komt of als er ruzies en conflicten in de groep zijn.

Themabundel: Groepsvorming in de praktijk

Hieronder staat een overzicht van de activiteitkaarten per map. De activiteiten per map zijn vergelijkbaar maar op leeftijd aangepast.

	OB	MB	BB
Deel 1: Startfase (Forming+Norming)	26 kaarten	54 kaarten	56 kaarten
Deel 2: Onderhoudsfase (Norming+Performing)	41 kaarten	81 kaarten	81 kaarten
Deel 3: Slotfase (Adjourning)	12 kaarten	26 kaarten	26 kaarten
Deel 4: Probleemfase (Storming)	12 kaarten	25 kaarten	25 kaarten
Totaal	91 activiteiten	186 activiteiten	186 activiteiten

Deze zijn als PDF te koop of geprint in een map.

In deze gratis thema bundel zitten van elke fase 3 kaarten voor elke bouw 1. In totaal dus 12 activiteitkaarten.

- 3 kaarten voor de startfase voor alle bouwen
- 3 kaarten voor de onderhoudsfase voor alle bouwen
- 3 kaarten voor de slotfase voor alle bouwen
- 3 kaarten voor de probleemfase voor alle bouwen

Heel veel plezier ermee!

Ik hou van... kring

Materiaal: /

Leeftijd: 5+

Tijd: 5 min

Doel:

Kennismakingsoefening om overeenkomsten te zoeken.

Uitleg:

De leerlingen zitten in een kring. De leerkracht spreekt de zin uit ik hou van.... en staat op. Iedereen die daar ook van houdt staat ook op. Bijv. Ik hou van chocola. Iedereen die van chocola houdt staat op en wie niet van chocolade houdt blijft zitten. Je staat op zonder te praten.

De leerlingen mogen nu ook proberen iets te benoemen waar ze van houden.

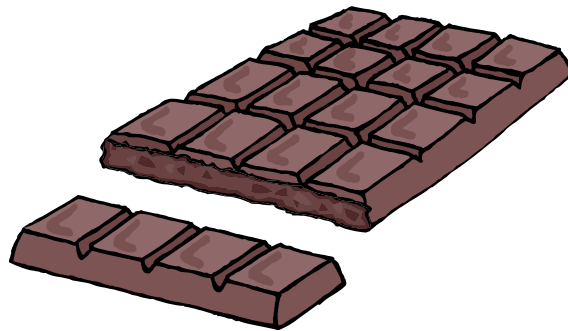
Varianten:

De leerlingen staan in een kring. De leerkracht zegt: "Ik hou van sport" en iedereen die van sport houdt, beeldt haar/zijn lievelingssport uit.

- Ik hou van vakantie: iedereen beeldt uit wat zij/hij graag in de vakantie doet
- Ik hou van dieren: dier uitbeelden
- Ik hou van lekker eten: ...
- Ik hou van muziek: ...

Vragen die je kunt bespreken:

- Was het lastig om iets te bedenken?
- Was het leuk om te zien dan veel leerlingen van dezelfde dingen houden als jij?

Kom erbij!

Materiaal: /

Leeftijd: 5+

Tijd: 10 min

Doel:

Kennismakingsoefening waarbij de leerlingen in beweging komen en groepjes maken.

Uitleg:

We gaan nu een spel doen waarbij we steeds een ander groepje moeten maken.

Geef volgende opdrachten om groepen te vormen:

- Maak groepjes met leerlingen die dezelfde hobby hebben.
- Maak groepjes met leerlingen met dezelfde kleur kleding.
- Maak groepjes volgens de smaak van ijs die je het lekkerste vindt.
- Maak groepjes met leerlingen met dezelfde haarkleur.
- Maak groepjes met leerlingen die bijna even groot zijn.

Vragen die je kunt bespreken:

- Kon je snel iemand vinden?

Bouw de oefening geleidelijk op: eerst visueel te herkennen en dan leerling kenmerken waarbij overleg nodig is.

Varianten:

- Noem een getal (aantal leerlingen in een groepje), daarna een handeling (welke beweging ze moeten maken) en tot slot een opdracht (noem je lievelingsboek)

Visitekaartje

Materiaal: kaartje en pen

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Met elkaar in gesprek gaan aan de hand van een visitekaartje.

Uitleg:

Elke leerling maakt een visitekaartje. Teken of schrijf op dit kaartje:

- je naam
- wat vind je leuk om te doen
- waar je goed in bent
- iets dat met jou te maken heeft

Als de kaartjes klaar zijn worden de leerlingen verdeeld in groepjes van 4. Stel jezelf voor aan de groep aan de hand van je visitekaartje. Voor deze oefening krijg je 10 minuten, 2 minuten voor elke leerling.

Na deze oefening stelt iedereen iemand anders uit de klas voor. De anderen mogen dan raden om wie het gaat.

Varianten:

Visitekaartjes met:

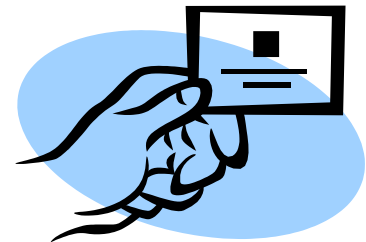
- Een belangrijk symbool dat iets over mezelf zegt
- Ik heb ervaring in...
- Wat ik wil leren...
- Wat voor mij belangrijk is ...
- Mijn hobby's...
- Mooiste vakantiebestemming...
- Liefelingsboek...
- Liefelingsvak...

Elke leerling tekent of schildert:

- Mijn sterke kanten
- Mijn verbeterbare eigenschappen
- Wat voor mij belangrijk is
- Wat ik geleerd heb
- Wat ik moeilijk vind

Elke leerling tekent haar/zijn hand met:

- Duim: liefelingseten
- Wijsvinger: liefelingssport
- Middelvinger: leukste hobby
- Ringvinger: liefelingsdier
- Pink: wat ik ooit nog wil doen

De handen worden verzameld. De groep raadt van wie welke hand is. Daarna kunnen de handen worden uitgeknipt en in een slinger opgehangen.

Op een rij

Materiaal: /

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Elkaar leren kennen door in een bepaalde volgorde in een rij te gaan staan.

Uitleg:

Vraag de leerlingen in een bepaalde volgorde te gaan staan in een rij steeds van links naar rechts.

Criteria om in volgorde te gaan staan:

- Alfabetische volgorde van voornaam
- Alfabetische volgorde van achternaam
- Van lichte naar donkere schoenen
- Van licht naar donker haar
- Van lichte naar donkere ogen
- Van lichte naar donkere kleding
- Alfabetische volgorde volgens de eerste letter van je hobby (lievelingseten...)
- Volgens schoenmaat (van groot naar klein)
- Volgens de grootte van hand of voet
- Volgens verjaardag
- Volgens huisnummer
- Volgens postcode

Leuke oefening waarbij de groep gaat bewegen en leerlingen op een spontane manier met elkaar in contact komen.

De criteria kun je aanpassen aan verschillende situaties of thema's.

Varianten:

- Leerlingen moeten in volgorde gaan staan zonder te praten met elkaar.
- De leerlingen staan achter elkaar op een lange bank of tussen twee touwen in willekeurige volgorde. Zonder de bank te verlaten moeten ze op de juiste volgorde gaan staan.

Wandelpraatjes

Materiaal: /

Leeftijd: 10+

Tijd: 10 min

Doel:

Korte gesprekjes voeren met willekeurige klasgenoten terwijl ze rondwandelen.

Uitleg:

Oefening waarbij de leerlingen korte gesprekjes voeren met willekeurige partners. De leerlingen staan in de kring. Zoek iemand die je beter wilt leren kennen.

Bij dit spel praat je om de beurt over een bepaald onderwerp gedurende één minuut. De ene leerling vertelt en de andere probeert zo goed mogelijk te luisteren. Na de minuut wissel je om.

Onderwerp	Wie mag beginnen?
Beschrijf jezelf in 3 woorden	Hoogste huisnummer
Wat vind je leuk om te doen?	Langste wijsvinger
Waar word je vrolijk van?	Wie heeft het meeste gegeten vanmorgen
Wat verwacht je van het schooljaar?	Vroegste opgestaan

Je kunt dit een aantal keer herhalen. Laat de leerlingen van elke partner vriendelijk afscheid nemen. Laat de leerlingen bedenken hoe ze dit kunnen doen.

Vragen die je kunt bespreken:

- Hoe was het om één minuut te luisteren?
- Hoe was het om één minuut te spreken?
- Welke effecten heeft deze oefening.

Pas de onderwerpen aan, aan de interesses en het niveau van de leerlingen. Deze oefening kan gebruikt worden als introductie van een wo thema. De minuut is kort en vaak zijn leerlingen niet uitgepraat. Dit geeft ze juist gespreksstof voor andere momenten op de dag.

Varianten:

- Werken met een binnenkring en een buitenkring. Elk gesprek kun je 2 plaatsen naar rechts schuiven. Zo voorkom je dat kinderen niet gekozen worden.
- Of de leerkracht trekt steeds twee namen.

Ik hoor je naam

Materiaal: /

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Kennismaken via gevoel en geluid.

Uitleg:

Bij deze opdracht moeten de leerlingen elkaar nog niet vaak gesproken hebben. Maak groepen van 6-8 leerlingen. Elke groep gaat in een kring staan met 1 leerling in het midden. We doen een speciale kennismakingsoefening. Het is de bedoeling dat je de juiste naam bij de juiste stem raadt.

Diegene in het midden sluit zijn/haar ogen. Spreek om de beurt allemaal je naam uit en ga op een andere plaats in de kring staan.

De ogen mogen open en iedereen in de kring zegt nu om de beurt hoe oud hij/zij is.

Dege in het midden probeert te herkennen welke stemmen bij welke naam horen.

Varianten:

De leerlingen blijven in dezelfde groep. Sluit allemaal je ogen, loop met jouw groepje door elkaar en geef iedereen een hand en zeg je naam erbij. Onthoud welke naam bij welke handdruk hoort.

Ga weer in een kring staan. Een leerling gaat in het midden staan en sluit de ogen.

Steeds stapt iemand geluidloos naar voren en geeft hem/haar een hand. Deze probeert te voelen welke handdruk hij voelt en roept de naam die erbij hoort.

Vragen die je kunt bespreken:

De nabespreking van deze activiteit wordt bepaald door het verloop van de oefening.

- Hoe vind je deze manier van kennismaken?
- Hoe is het om iemand via de stem te leren kennen?
- Aan welke kenmerken in een stem kun je iemand herkennen?
- Hoe is het om de oefening met het handen geven te doen?

Clown of agent

Materiaal: papier en kleurpotloden Leeftijd: 5+

Tijd: 10 min

Doel:

Leerlingen stellen unieke clowns voor.

Uitleg:

De klas gaat in de kring staan en de leerkracht geeft de leerlingen een denkbeeldig attribuut van een clown.

- rode neus
- haar
- hoed
- pak
- schoenen
- handschoenen
- jas

Maak evenveel attributen, als je groepjes nodig hebt. Schrijf/teken ze ook op het schoolbord zodat ze weten naar ze naar moeten uitkijken. Als je ze visueel hebt is dat nog beter.

Geef de opdracht: Maak een clown door alle onderdelen te zoeken die 1 clown nodig heeft. Dit is het groepje waarin je gaat samenwerken.

Geef aan iedere groep een blad papier en kleurpotloden. De groepsleden tekenen elk hun eigen attribuut en zo vormen ze samen een vrolijke clown. Niet vergeten: een clown moet ook een naam hebben!

Als de tekeningen af zijn, stellen alle groepen hun unieke clown voor. Als ze verder samen blijven werken, kunnen ze hun clown als mascotte gebruiken.

Varianten:

- In plaats van clowns kunt u ook andere groepstekeningen voorstellen, zoals een robot, een marsmannetje, een politieagent etc.

Vragen die je kunt bespreken:

- Hoe was je samenwerking?

Linialentikkertje

Materiaal: liniaal

Leeftijd: 5+

Tijd: 10 min

Doel:
Tikspel

Uitleg:

In dit tik spel voor binnen zijn leerlingen met een goed gevoel voor evenwicht in het voordeel.

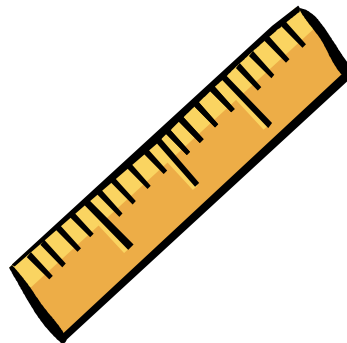
De leerlingen zitten aan hun tafeltje. Kies een leerling om het spel te beginnen als linialenloper. Hij krijgt twee linialen en legt er een op zijn eigen hoofd.

De liniaalopper loopt door het lokaal en legt de tweede liniaal op het hoofd van een andere leerling. Dit is de liniaaljager die de looper moet proberen te tikken voor hij weer op zijn eigen plaats kan gaan zitten. Wie zijn 'liniaal' laat vallen moet stoppen en de liniaal weer op zijn hoofd leggen.

Als de liniaalopper getikt is kiest hij/zij een andere looper.
Als de liniaalopper veilig zijn plaats haalt wordt de jager de nieuwe looper.

Varianten:

- Om meer leerlingen bij het spel te betrekken kun je meerdere liniaallopers aanwijzen.

Tori

Materiaal: /

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

In dit Japanse spel wordt de vogel uitgedaagd met vlinderlichte aanrakingen.

Uitleg:

Wijs een 'Tori' aan, het Japanse woord voor vogel. De andere leerlingen zijn vlinders.

De 'Tori' staat in het midden van de kring. Hij houdt de ogen gesloten en strekt een hand uit, handpalm naar boven. De vlinders fladderen rond hem en af en toe stopt er eentje en raakt licht zijn hand. Tori probeert de vlinder te vangen door zijn hand te sluiten. Als hij de vlinder weet te raken is deze gevangen. Ook lichte aanraking telt als vangen.

De gevangen vlinder gaat bij 'Tori' in het midden staan met de ogen dicht en uitgestrekte hand en wordt ook een 'Tori'.

Speel tot er maar één vlinder overblijft. Die leerling heeft gewonnen en wordt eventueel de nieuwe 'Tori' in het volgende spel.

Varianten:

- Andere diersoorten.

Krantendans

Materiaal: kranten, radio

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Tweetallen leren hoe belangrijk het is elkaar in de gaten te houden en op elkaar te vertrouwen.

Uitleg:

Maak tweetallen en geef ieder tweetal een dubbele krantenpagina. Laat de tweetallen de pagina 2x opvouwen. De tweetallen worden van elkaar gescheiden en dansen door de ruimte.

Zodra de muziek stopt rennen de tweetallen naar elkaar en vouwen voorzichtig de krant open, leggen hem op de grond en gaan erop staan.

Het laatste tweetal dat op de krant stapt, is af maar ook als je krant scheurt ben je af.

Je speelt door tot het laatste tweetal over is.

Varianten:

- Krant vaker laten op vouwen.

Vragen die je kunt bespreken:

- Was het een leuk spel? Wanneer is een spel leuk?
- Was de samenwerking goed? Wat kon beter?

Pokerface

Materiaal: radio

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Verboden te lachen.

Uitleg:

De lachspieren van de leerlingen worden zwaar op de proef gesteld.

De leerlingen vormen twee rijen op ongeveer drie stappen van elkaar. De uitdaging bestaat erin door de rijen te lopen zonder in de lach te schieten. Bij het kleinste glimlachje ben je af! De leerlingen in de rijen doen natuurlijk hun uiterste best om het slachtoffer aan het lachen te krijgen. Alles mag behalve aanraken!

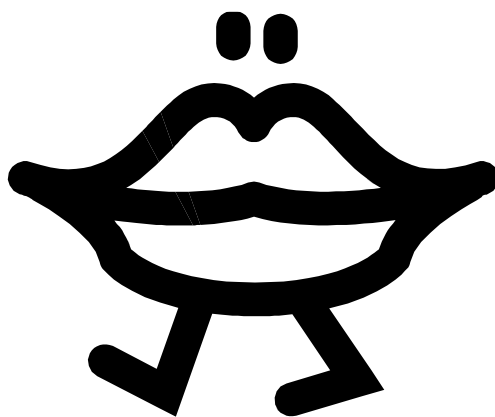
De leerlingen aan de uiteinden lopen door de twee rijen naar elkaar toe met de ogen open. De leerlingen aan beide zijden proberen hen aan het lachen te krijgen.

Wanneer de twee leerlingen elkaar kruisen, stoppen ze, knikken en proberen elkaar ook nog even aan het lachen te maken. Daarna lopen ze door en sluiten achteraan! Wie de kleinste glimlach opmerkt, roept de naam van de leerling en 'Betrap!'

Je speelt door zolang het leuk blijft.

Varianten:

- Om het spel wat sneller te laten verlopen, kunnen twee paren tegelijk door de rijen lopen.

Verdubbelen

Materiaal: /

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Samen bewegen.

Uitleg:

In de eerste ronde: Maak tweetallen en laat de leerlingen zelf een beweging bedenken. Terwijl de leerkracht in de handen klapt loopt iedereen door de ruimte en doet de afgesproken beweging.

De leerkracht klapt door tot hij/zij roept: "verdubbelen". De tweetallen moeten zich nu samenvoegen met een ander tweetal en een nieuwe beweging bedenken. De leerkracht begint weer te klappen en ze bewegen zich voort.

Elke keer als de leerkracht "verdubbelen" roept verdubbelen de groepen tot de groep weer 1 geheel is. Lukt het dan nog om 1 beweging af te spreken?

De tweede ronde bedenken ze de bewegingen niet steeds opnieuw, maar moeten ze de bewegingen samenvoegen.

Varianten:

- Je kunt eindeloos variëren met beweging en afspraken. Bijv. dat de bewegingen binnen een thema moeten passen, of dat ze iets uitbeelden.

Vragen die je kunt bespreken:

- Bij welk aantal werd het moeilijker om samen te werken?
- Wat gebeurde er?
- Wie nam de leiding?
- Wat kon beter?

$$2 \times 2 =$$

Knuffelspiraal

Materiaal: papier en pen

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Afscheid nemen met een knuffel en een woordje

Uitleg:

Een laatste knuffel met de groep. De leerlingen geven elkaar een hand zodat een kring ontstaat. Op één plaats laten twee leerlingen een hand los.

De leerling links van de opening gaat naar het midden van de kring en de rest draait om de leerling heen. (niet te strak)

Sluit je ogen en voel je nog even in de groep. Stuur nog 3 wensen naar iemand uit de groep zonder te praten. Na 1 minuut van stilte laat iedereen de handen los.

Varianten:

- De leerlingen staan in een kring. Elke leerling slaat de armen om de schouders van beide burens.
Wie graag nog iets zegt tegen de groep, kan dat nu doen. Als iedereen uitgesproken is, zegt de leerkracht een laatste dankwoord. De groep gaat uit elkaar.
- Rolmops:
De leerlingen gaan schouder aan schouder in een rij staan met armen op elkaars middel. Eén van de spelers aan de buitenkant begint zich langs de rij spelers op te rollen zonder de anderen los te laten. Zo rolt de hele groep in elkaar als een rolmops.
- Groepsknuffel:
De spelers staan in een kring met de armen om elkaar schouders. Iedereen doet een kleine stap voorwaarts. Steeds dichterbij.

Gekke begroetingen

Materiaal: papier en pen

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Goed afscheid nemen op bijvoorbeeld de laatste schooldag of als een leerling vertrekt.

Uitleg:

De leerlingen staan in een kring aan het einde van een thema/schooljaar/kamp ...
Neem afscheid van tenminste 4 mensen uit de groep op een leuke manier.

De leerkracht doet een aantal afscheidswijzen voor:

- Hartelijk de hand schudden zonder ander lichaamscontact
- Voorhoofden tegen elkaar als een Oosterse monnik
- 3x luchtzoenen
- Neuzen-neuzen zoals de Eskimo's
- Knuffel
- Boks
- High five
- Vriendenhandshake
- Buigend bidden zoals in Azië
- Kontjekets

Hoe je afscheid neemt maakt niet uit. Doe het hartelijk en met respect voor de ander. De leerlingen nemen afscheid van elkaar. Ieder gaat zijn eigen weg.

In het begin besteden we veel aandacht en tijd aan het kennismaken. Gedurende het jaar aan de groepsvorming maar het afscheid is net zo belangrijk. Veel kinderen hebben een duwtje in de rug nodig om goed afscheid te nemen. Er is vaak aarzeling en vluchtgedrag omdat ze niet weten hoe ze afscheid moeten nemen.

Rugcomplimentjes

Materiaal: papier, plakband en pen Leeftijd: 7+

Tijd: 10 min

Doel:

Ervaren hoe het is om een compliment te geven en ontvangen.

Uitleg:

Elke leerling krijgt een wit papier op de rug geplakt.

Loop rond en schrijf/teken complimenten op elkaars rug. Schrijf/teken op het papier wat je leuk aan deze leerling vindt of wat je positief is opgevallen. Wat je schrijft/tekent moet je oprecht menen. Probeer bij zoveel mogelijk leerlingen iets op te schrijven.

Leerlingen die niet kunnen schrijven worden geholpen door de leerkracht of kinderen die het wel kunnen.

Na 10 minuten vraagt de leerkracht de leerlingen om terug op hun plaats te gaan zitten en hun eigen blad eens te bekijken.

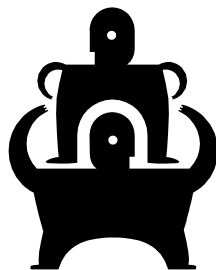
Vragen die je kunt bespreken:

Hoe is het om een compliment te geven?

Hoe is het om een compliment te krijgen?

Varianten:

Bij een heel veilige groep en sfeer kun je dit ook doen met verbeterpunten.

Evaluatiebeeld

Materiaal: papier en pen

Leeftijd: 7+

Tijd: 10 min

Doel:

Het proces en het resultaat van een samenwerking evalueren.

Uitleg:

Een aantal vragen om de groep snel te laten reflecteren op het proces en het eindproduct van een activiteit of periode.

Ga per groep gedurende 15 minuten apart zitten en bespreek de volgende vragen:

- Hoe ging de samenwerking?
- Welke taak had jij in het groepje?
- Wat heb je geleerd?
- Wat kun je nog beter doen als je met een groepje werkt?

Tot slot mag je wat je geleerd hebt laten zien in een stilstaand beeld (standbeelden)
Bedenk samen wat jullie kunnen uitbeelden.

Vragen die je kunt bespreken:

Hoe verliep de samenwerking? Was het moeilijk te bedenken wat je geleerd hebt?

Evaluatiecirkel

Materiaal: papier en pen

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Evalueren met tekeningen.

Uitleg:

Geef elke leerling een vel papier en wat tekenmateriaal.

Teken een grote cirkel en verdeel de cirkel in vier stukken. In elk deel teken je een symbool of een situatie.

Teken:

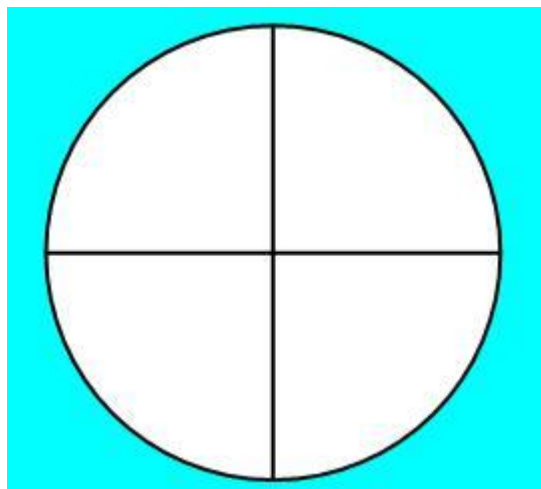
- Een topper, iets wat je zeer goed vond aan de les/thema/schooljaar/persoon
- Een flopper, iets wat je niet goed vond en graag anders had willen zien
- Een leerpunt voor jezelf (of een leerpunt voor de ander/groep)
- Een verrassing, iets wat je aan de groep/persoon wilt zeggen

Als iedereen klaar is, hangt iedereen zijn poster aan de muur. De leerlingen bekijken de posters. Degene die de poster gemaakt heeft, licht eventueel toe.

Deze manier van evalueren stimuleert iedere leerling om zijn persoonlijke evaluatie aan de groep mee te delen.

Varianten:

- Dit kun je doen om een activiteit af te sluiten maar vooral ook om een schooljaar af te ronden. Het kan in poster vorm of in een placemat vorm. Ook een mooie afsluiter van een portfolio.

Sneeuwbalgevecht

Materiaal: papier en pen

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Een luchtige manier van evalueren/afscheid nemen.

Uitleg:

Geef elke leerling een vel papier. Iedereen schrijft iets op het papier wat hij/zij waardevol/leerzaam vond aan de activiteit/periode/persoon. Schrijf je naam ook op het papier.

Als iedereen klaar is, maakt iedereen een prop van het vel papier. Nodig de leerlingen uit om gedurende een minuut met de proppen een sneeuwballengevecht te houden. Als de minuut voorbij is vraagt u de leerlingen een sneeuwbal op te rapen en deze open te vouwen en rustig voor te lezen. Je kunt ervoor kiezen ze wel/niet te bespreken.

Varianten:

- De leerlingen gooien de sneeuwballen naar elkaar toe. Telkens als iemand een sneeuwbal vangt, mag de papierprop geopend worden en leest degene die de sneeuwbal kreeg wat er op het blad staat. Daarna wordt het papier weer samengepropt en verder gegooid. Bij deze variant worden ze niet voor de hele groep gelezen.
- Ook kun je evaluatievragen op de proppen laten schrijven om te bespreken.

Vragen die je kunt bespreken:

Je kunt ook verschillende vragen stellen zodat er nog meer ballen door de lucht vliegen. De volgende vragen kunnen hierbij inspireren:

- Wat heb ik hier geleerd?
- Wat kan ik nu meer dan voor de les/activiteit?
- Wat wil ik met het geleerde doen?
- Wat vertel ik thuis over deze les/activiteit?
- Wat heb ik gemist?
- Welke vraag blijft er nog hangen?

Kamelendokter

Materiaal: stuk stof

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Elkaar beschermen

Uitleg:

De groep beschermt het zieke dier.

Toon de leerlingen de staart (gekleurd stukje stof/theedoek) van de kameel.

Een vrijwilliger speelt de rol van de kamelendokter en wacht op de gang. Iedereen is een kameel. Een kameel is ziek en moet geholpen worden. Helaas is hij bang voor de dokter. Vraag wie de rol van het zieke dier wil spelen. Deze persoon krijgt de staart achter aan in de broek zodat de staart goed zichtbaar is. De andere kamelen gaan om de zieke kameel staan zodat de kamelendokter het zieke dier niet kan vinden.

Roep de kamelendokter binnen. Leg aan de dokter uit wat er van hem/haar verwacht wordt. "Hier staat een kudde kamelen. Ze spreken je taal niet en lopen voortdurend door elkaar. Eén ervan is het zieke dier. Dit kun je herkennen aan de lange staart. Je krijgt 2 minuten om het zieke dier te vinden. Je mag hierbij geen geweld gebruiken." De kamelen zullen uit de weg gaan als je ze vriendelijk aantikt of probeert om te draaien.

Benadruk bij de instructie dat niemand zich pijn mag doen. Meestal wordt het dier niet gevonden omdat de andere kamelen het goed afschermen. Als de 2 minuten voorbij zijn krijgt de dokter een applausje en het zieke dier toont zijn staart.

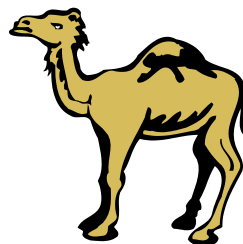
Vragen die je kunt bespreken:

- Hoe was het om de rol van de dokter te spelen?
Hoe was het om het zieke dier te zijn?
- Hoe was het om de rol van beschermende kameel te spelen?
- Waar komt soortgelijk groepsgedrag voor in het dagelijkse leven?
- Wat leer je over de kracht van een groep?
- Wat heeft dit spel met het echte leven te maken?

Uit de nabespreking blijkt vaak dat een persoon alleen niets kan bij een groep en zich onmachtig voelt. De persoon die het zieke dier speelt voelt zich meestal beschermd en geborgen. De leerkracht kan de groep vragen wanneer de groep deze beschermende kracht wil/kan gebruiken.

Varianten:

- Het spel kan enkele malen na elkaar gespeeld worden. Een dokter kan bij grote groepen bijgestaan worden door een of meerdere helpers. Bij deze variant kan in de nabespreking de link met pesten worden gelegd.

Roddel

Materiaal: /

Leeftijd: 6+

Tijd: 10 min

Doel:

Een verhaal wordt doorverteld. Wat blijft van het verhaal over?

Uitleg:

Drie vrijwilligers verlaten de ruimte. De leerkracht hangt een tekening op het bord. Alle leerlingen bestuderen de tekening goed.

Persoon 1 komt binnen en mag de tekening niet zien. (ogen dicht/blinddoek)

De groep verteld aan (persoon 1) zoveel mogelijk over wat op deze tekening staat. (persoon 1) zal alle informatie die jullie vertellen proberen door te vertellen aan de volgende persoon.

Als alle informatie is verteld aan persoon 1 wordt persoon 2 geroepen. Persoon 1 vertelt aan persoon 2 wat er op de tekening staat op basis van wat zij/hij hoorde.

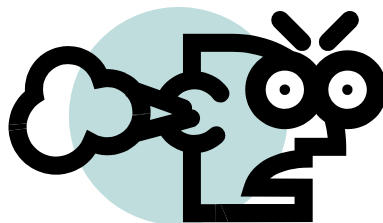
Persoon 1 gaat bij de anderen zitten en kan dan pas de tekening zien. Persoon 2 vertelt aan persoon 3 wat er op de tekening staat en vergelijkt haar/zijn indruk met wat zij/hij ziet.

Vragen die je kunt bespreken:

- Hoe was het om deze opdracht te doen?
- Hoe komt het dat het verhaal telkens anders wordt doorverteld?

Varianten:

- De laatste kan de tekening maken zodat je kunt vergelijken.
- In plaats van een tekening een verhaaltje (roddel) vertellen.
- De roddel kun je moeilijker of juist makkelijker maken.

Bemiddeling

Materiaal: /

Leeftijd: 8+

Tijd: 20 min

Doel:

De kinderen leren bemiddelen bij een ruzie.

Uitleg:

De kinderen bedenken in kleine groepjes een kort rollenspel over een ruzie. Telkens wordt er een rollenspel voor de klas gespeeld. Vervolgens wordt er gevraagd wie van de toeschouwers wil bemiddelen. Dit wordt ook uitgespeeld. De klas mag reageren wat ze goed vinden aan de bemiddeling.

Eventueel kan de opdracht worden voorgedaan met het volgende rollenspel: Twee kinderen lopen naar buiten. Ze willen beiden tafeltennissen op het plein en er is nog één tafeltennisbatje over. Ze pakken tegelijk het batje en krijgen ruzie.

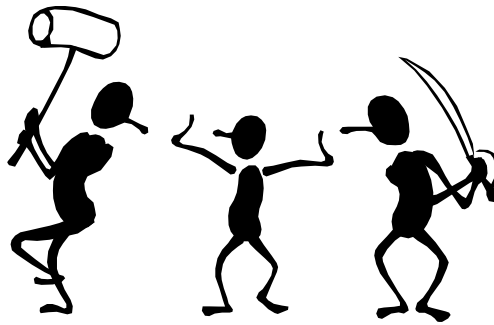
Vragen die je kunt bespreken:

Kunnen de kinderen stappen bedenken voor het bemiddelen? Bijvoorbeeld:

- Wie heeft er ruzie?
- Ik kijk, vraag en denk na: wat is het probleem?
- Hoe kan ik helpen? Welke adviezen kan ik geven?
- Hebben ze het goedgemaakt?

Varianten:

- Andere casussen.

Sterke verhalen

Materiaal: /

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

De leerlingen stellen zichzelf voor met spectaculaire verhalen, maar niet elk verhaal is waar. De leerlingen luisteren goed naar elkaar en letten op lichaamstaal.

Uitleg:

De leerlingen zitten in een kring. Elke leerling bedenkt een sterk verhaal dat zij/hij heeft meegemaakt, of dat volledig verzonnen is. Als iemand een 'sterk' verhaal verzint, mag er helemaal niets van waar zijn, ook geen kleine stukjes.

Elke leerling vertelt zijn of haar verhaal aan de groep (kleine of grote groepjes). De leerlingen geven met handopsteken aan of ze denken dat het verhaal waar of niet waar is. De verteller zegt of het verhaal de waarheid of een leugen was.

- Waaraan kun je merken dat iemand de waarheid spreekt?
- Hoe was het om een verhaal te vertellen?

Varianten:

- 3 leerlingen gaan even buiten het lokaal. Ze bereiden drie sterke verhalen voor waarvan er twee waar zijn en één verzonnen is. Ze vertellen hun verhaal één voor één aan de groep. Elke leerling mag één vraag stellen aan één van de vertellers. Daarna schrijft elke leerling op wie er liegt. Wie weet de ware verhalen van de verzonnen verhalen te onderscheiden?

Vragen die je kunt bespreken:

- Is het moeilijk om te zien of iemand liegt?
- Wat gebeurt er met je als je moet liegen?
- Hoe is het om erachter te komen dat iemand tegen je liegt?

Luisterhouding

Materiaal: /

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Ervaren hoe het voelt als er niet geluisterd wordt.

Uitleg:

De leerlingen worden verdeeld in willekeurige paren.

Bedenk voor jezelf een onderwerp waarover je gemakkelijk één minuut lang kunt praten; je hobby, je familie, iets op tv, iets uit het nieuws, iets wat je interesseert...

De grootste leerling vertelt als eerste haar/zijn verhaal aan de ander gedurende één minuut. De kleinste leerling laat op verschillende manieren zien dat zij/hij **NIET** luistert. Na 1 minuut draaien de rollen om. Na een minuut onderbreekt de leerkracht de oefening en vraagt aan de leerlingen om hartelijk afscheid van elkaar te nemen.

Vragen die je kunt bespreken:

- Hoe voelde het als er niet geluisterd werd?
- Wat gebeurde er met je verhaal als de ander niet luisterde?
- Hoe was het om de slechte luisteraar te zijn en wat liet je zien?
- Waaraan merk je dat de ander niet luistert? (eventueel noteren op flip-over)
- Wanneer kom je deze slecht-luister-signalen tegen in het dagelijkse leven?
- Wanneer laat je deze signalen zelf zien?
- Wat zijn kenmerken van een goede luisterhouding

Varianten:

Twee leerlingen spelen de oefening in 'slecht luisteren' terwijl de andere leerlingen observeren. De leerling die niet luistert, krijgt een opdracht tijdens het luisteren:

1. Doe alsof je luistert, maar bereken een som ($1 \times 2 \times 3 \times 4 \times 5$)
Als je denkt dat je het antwoord hebt zeg je stop
2. Doe alsof je luistert, maar maak in je hoofd een lijstje wat je meeneemt op vakantie
3. Doe alsof je luistert, maar beweeg je neus door met je hoofd 'nee' te schudden
4. Luister naar de ander, maar maak geen oogcontact
5. Luister naar de ander en herhaal wat de ander zegt. Begin altijd zo: "Als ik je goed begrijp dan ..."
6. Probeer het verhaal van de ander voortdurend op een ander onderwerp te brengen door vragen te stellen die niets met het onderwerp te maken hebben
7. Luister zo goed mogelijk naar de ander. Je mag hiervoor alle middelen gebruiken knikken, hummen, oogcontact maken, vragen stellen, ...
8. Doe alsof je luistert, maar..... laat ze zelf opdrachten verzinnen

Wat je daarna kunt bespreken zijn de volgende vragen

- Waar kom je deze manier van luisteren tegen in het dagelijkse leven?
- Wat leer je uit deze oefening?

Na deze oefening kunnen de leerlingen een lijstje maken met kenmerken van echt goed luistergedrag.

Kraak de code

Materiaal: /

Leeftijd: 8+

Tijd: 10 min

Doel:

Ervaren hoe het is als je er niet bij hoort.

Uitleg:

Maak groepjes van 6 leerlingen. Per groep gaat een leerling (de nieuweling) naar buiten. Spreek met jullie groepje een bepaalde code af die de nieuweling moet raden. Bijv. een bepaald stopwoord, een overeenkomst in kleding, horloge om de rechterpols, ...

Elke groep bedenkt een niet te opvallende code en een gespreksonderwerp. Negeer de nieuweling zolang zij/hij de code niet gevonden heeft. Negeren is niet aankijken of praten. De nieuwelingen observeren goed en proberen achter de code te komen. Als de nieuweling de code herkent en ook op zichzelf toepast, wordt zij/hij opgenomen in het gesprek.

Vragen om te bespreken:

- Hoe was het om de nieuweling te spelen?
- Hoe was het om de code verborgen te houden?
- Waar komt dit soort gedrag voor in het dagelijkse leven?
- Welke codes moet iemand hebben om erbij te horen?
- Wat kun je doen als je merkt dat een groep iemand uitsluit?
- Wat heeft dit spel met pesten te maken???

